

Isokultasiipi

Kärr guldvinge (Stor guldvinge)
Lycaena dispar

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

EU:n lajikoodi: 1060

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)

BOR suojelutaso suotuisa, paraneva

Luonnehdinta

Isokultasiipi on keskikokoista hieman pienempi, kirkkaanoranssinkeltainen ja mustankirjava päiväperhonen, jonka etusiipien kärkiväli on 33–41 mm. Suomessa muut kultasiipien ryhmän (alaheimo *Lycaeninae*) lajit ovat pienempiä kuin isokultasiipi. Koiraalla on etusiipien yläpinnalla yksi tumma laikku ja takasiipien yläpinnat ovat oranssit, kun taas naaraalla on useita tummia laikkuja etusiipien yläpinnoilla ja takasiipien sisäosa on tummempi. Lisäksi lukuisat mustat pisteet kirjoivat siipien alapintoja. Isokultasiiven voi sekoittaa ketokultasiipeen (*Lycaena hippothoe*), näiden lajien parhaat tuntomerkit ovat takasiipien alapintojen täplityksessä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Isokultasiipi on harvinaistunut Länsi-Euroopassa. Kannat ovat kuitenkin pysyneet samoina suurimmassa osassa Eurooppaa tai jopa kasvaneet. Lajin esiintymisalue levittäytyy pohjoiseen, ja laji havaittiin ensi kerran Suomessa vuonna 1972 Joutsenossa ja Virolahdella. Nykyisin sitä tavataan paikoittain pitkin etelärannikkoa ja itärajan pinnassa Pohjois-Karjalan eteläosiin asti. Isokultasiipi elää kosteilla tulva- ja rantaniityillä mutta myös kuivilla joutomailla ja tien varsilla, missä kasvaa toukan ravintokasveja hierakoita (*Rumex* spp.).

Nykytila ja uhkatekijät

Isokultasiiven suojelutason arviointi on vaikeaa esiintymispaikkojen puutteellisen tuntemuksen ja esiintymisen vaihtelun vuoksi. Lajin merkittävin uhkatekijä Suomessa lienee populaatioiden sijainti aivan lajin levinneisyysalueen pohjoisreunalla. Luontaiset kannanvaihtelut ovat hyvin voimakkaita, ja epäsuotuisina jaksoina laji voi välillä kadota kokonaan. Isokultasiiven esiintyminen Suomessa liittyy todennäköisesti maan eteläpuolella tapahtuviin kantojen muutoksiin. Tärkein lajin esiintymistä rajoittava tekijä saattaa olla vuosien väliset sääolojen vaihtelut. Isokultasiiven elinympäristöjä on tuhoutunut kosteikkojen kuivatuksen, vedenpinnan noston, umpeenkasvun ja rakentamistoiminnan vuoksi.

Hoitosuositukset

Isokultasiiven pysyvät esiintymät säilytetään ja niitä hoidetaan tarvittaessa. Lajin levinneisyyden muutoksia seurataan.

Lähteet

- Heliölä, J., Kuussaari M. & Niinen, I. 2010. Maatalousympäristön päiväperhosseuranta 1999–2008. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 2/2010. 65 s.
- Marttila, O., Haahntela, T., Aarnio H. & Ojalainen P. 1990. Suomen päiväperhoset. Suomen Perhostutkijain Seura, Kirjayhtymä, Helsinki. S. 126–127.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen Ympäristö 1. Ympäristöministeriö. 278 s. <http://um.fi/URN:ISBN:978-952-11-4638-1>
- Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.
- Suomen Perhostutkijain Seura 2022. *Lycaena dispar*. [Viitattu 1.11.2022] <https://www.perhoset.fi/historia/lycaenidae/lyc-dispar.htm>

Kuva: Petri Ahlroth